

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

16.17. פעולות הנוגעות לביצועו של פסק דין

הנחיה זו מטרתה להנחות את הפרקליטים ביחס לפעולות שיש לנקוט לאחר מתן פסק דין בתיקים אזרחיים ומנהליים שהמדינה צד להם, אשר נוגעות לביצועו של פסק הדין.

1. פסק דין שניתן לחובת המדינה

א. כללי

1. הציות לפסקי דין הוא חובה המוטלת על המדינה.

המדינה רשאית, כמובן, להשיג על פסק הדין בדרכים הקבועות בדין, תוך בקשה לעיכוב ביצועו, אך כשהליכים אלה מוצו, או לא ננקטו, על המדינה לבצע את פסק הדין.

ראו גם הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 6.1006 בדבר: "ביצוע פסקי דין של בתי משפט נגד המדינה", והנחיית היועץ המשפטי לממשלה 6.1003 בדבר: "הוצאה לפועל של פסקי דין נגד המדינה", הקובעות הנחיות לפרקליטים ולגורמים שונים במשרדי הממשלה על מנת להבטיח קיומם של פסקי דין.

ב. פעולות הפרקליטות עם קבלת פסק הדין

2. כקבוע בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה 6.1006, על מנת להבטיח את ביצועם של פסקי דין שניתנו לחובת המדינה, על הפרקליט שייצג בהליך לדיוח על דבר פסק הדין ליועץ המשפטי של המשרד הממשלתי או של הרשות שהיתה צד להליך, ולכל יועץ משפטי של משרד ממשלתי או רשות הנוגעים לעניין (להלן גם: "המשרד הממשלתי" ו"היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי", בהתאמה) ולהעביר להם עותק ממנו. הדיווח יעשה ככלל באופן מיידי.

3. במקרה שבו פסק הדין מטיל חיוב כספי על המדינה, על הפרקליטות להעביר הוראת ביצוע לתשלום בהתאם לתקנות ההוצאה לפועל של פסקי דין נגד המדינה, התשל"ז-1976 ולהנחיית היועץ המשפטי לממשלה 6.1003 בדבר: "הוצאה לפועל של פסקי דין נגד המדינה".

הוראת הביצוע תחתם על ידי אחד מאלה - פרקליט המדינה; המשנה לפרקליט המדינה; מנהל מחלקה רלוונטית בפרקליטות המדינה; פרקליט מחוז; מנהל היחידה לאכיפה אזרחית בפרקליטות המדינה, סגן מנהל מחלקה בפרקליטות המדינה, מנהל תחום בכיר בפרקליטות המדינה, משנה לפרקליט המחוז ומנהל מחלקה בפרקליטות המחוז – והכל גם בהתאם לערכאה בה ניתן פסק הדין.

הוראת הביצוע תשלח, בהתאם לנוסח האחד, המצורף לשם הנוחות כנספח להנחיה זו. הוראת הביצוע תשלח ככלל בדואר אלקטרוני לשם ביצוע המצאה מהירה.

העתק הוראת הביצוע ישלח לבא כוח הזוכה (ובמקרה שאינו מיוצג – לזוכה עצמו).

ריבית פיגורים: בהתאם להוראת סעיף 5 לחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 (להלן בחלק זה: "החוק"), כל חיוב שפסקה רשות שיפוטית לבעל דין, בכלל זה הוצאות ושכר טרחת עורך דין, נושא ריבית פיגורים, כמשמעותה בסעיף 5(ב) לחוק, וזאת מהמועד

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

שבו ניתן פסק הדין או מהמועד שנקבע לחיוב אם נקבע (המאוחר מביניהם), ועד למועד התשלום בפועל. זאת, נוסף על הריבית וההצמדה החלות על פי החוק עד למועד מתן פסק הדין או המועד שנקבע לתשלום (המאוחר מביניהם), והכל כפי שהורה בית המשפט, אם הורה.

לנוכח האמור, יש לשלם ריבית פיגורים מיום מתן פסק הדין או המועד שנקבע לביצוע פסק הדין, אם נקבע (המאוחר מביניהם), ועד יום התשלום בפועל.¹

לצד כך, במקרים מתאימים – בכלל זה אם חלף פרק זמן משמעותי ממועד מתן פסק דין לחובת המדינה ועד למועד המצאת פסק הדין למדינה והגעתו לידיעתה, או שמדובר בסכום גדול – יישקל הצורך, בתיאום עם פרקליט המחוז או מנהל המחלקה בפרקליטות המדינה, לפי העניין, או פרקליט בכיר מטעמם, ובתיאום עם המשרד הממשלתי המחויב בתשלום, להביא את שאלת תשלום ריבית הפיגורים במקרה הנדון לפתחו של בית המשפט.

אם פסק הדין ניתן במעמד הצדדים – ככלל, הפרקליט יבקש כי מועד החיוב, או למצער המועד ממנו תתווסף ריבית פיגורים, יקבע ל-30 יום לאחר מתן פסק הדין, וכך, ככלל, יש לקבוע גם במסגרת הסכמי פשרה.

הפרקליטות תקפיד להעביר את הוראת הביצוע כמפורט לעיל, בהקדם האפשרי, ככלל לרבות באמצעות דואר אלקטרוני, וזאת בכפוף לכך שלא נבחנת אפשרות להגשת בקשה לעיכוב ביצוע.

יצוין כי במקרה שבו ניתנה החלטה שיפוטית המעכבת את ביצוע פסק הדין, לא תשולם ריבית פיגורים בגין תקופת עיכוב הביצוע.²

4. בפסקי דין לחובת המדינה שאינם כספיים או אינם רק כספיים, יש להבהיר במידת הצורך במסגרת הדיווח, את משמעות פסק הדין, לרבות הוראות אופרטיביות לביצוע המתחייבות מפסק הדין.

אם עולה שאלה בדבר הפרשנות האופרטיבית של פסק הדין, יש להביא את התיק לפני פרקליט המחוז, או מנהל המחלקה הרלוונטית בפרקליטות המדינה, לפי העניין, או פרקליט בכיר מטעמם, אשר ינחה כיצד לפעול.

5. הנחיות לגבי האפשרות להגיש בקשה לבית המשפט למתן ארכה לביצוע פסק הדין במקרה שיש קושי בביצועו של פסק הדין במועד שנקבע – ראו בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה 6.1006.

¹ וראו בהקשר זה גם הוראת תכ"ס 3.1.0.2 "יישום חוק פסיקת ריבית והצמדה". הכלל כוחו יפה גם לגבי פסקי דין שניתנו לטובת המדינה כמובן.

² ראו למשל רע"א 5420/07 דמארי נ' צוות ברקוביץ מאגרי בנייה בע"מ (נבו 4.3.2008); רע"א 1226/11 ישראל-פור נ' אליהו, בפסקה 75 (נבו 28.7.2014); ראו גם רע"א 6395/10 קידר נ' אי איי ג'י חברה לביטוח בע"מ (נבו 2.12.2010), שם נקבע כי ייתכנו מצבים שבהם יש לקבוע כי המועד ממנו לא תצורף ריבית פיגורים לחוב הפסוק יהיה מועד הגשת הבקשה לעיכוב ביצוע. האמור בעניין זה כוחו יפה כמובן הן לגבי פסקי דין שניתנו לחובת המדינה הן ביחס לפסקי דין שניתנו לטובתה.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

ג. הליכי בזיון בית משפט נגד המדינה

6. הוגשה נגד המדינה בקשה לפי פקודת בזיון בית משפט (להלן גם: "פקודת הבזיון"), יעדכן בכך הפרקליט המטפל את פרקליט המחוז או מנהל המחלקה הרלוונטית בפרקליטות המדינה, לפי העניין, וככלל יש לפעול כאמור:

א. במקרה שבו אכן חל עיכוב בביצוע פסק הדין – על הפרקליטות לפעול מול המשרד הממשלתי בעניין ולעקוב אחר הביצוע.

לגבי אפשרות הגשת בקשה למתן ארכה לביצוע פסק הדין במקרה שיש קושי בביצועו במועד שנקבע – ראו כאמור בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה 6.1006.

ב. יש להתייחס לגוף הדברים ולטענה בדבר אי ביצוע פסק הדין.

ג. מעבר לכך, ככלל, תצוין בתשובה לבקשה עמדת המדינה ולפיה – מבלי לפגוע כהוא זה מחובת המדינה לבצע פסקי דין כאמור גם לעיל, הרי שאין להחיל הליכים מכוח פקודת בזיון בית משפט נגד המדינה,³ וזאת מן הטעמים המרכזיים הבאים והצטברותם:

1. המדינה מכבדת פסקי דין והחלטות של בתי משפט ואין מקום במישור העקרוני והמהותי להיזקק להליכי הוצאה לפועל או הליכי בזיון נגד המדינה. יצוין כי מטעם זה אף נקבע מפורשות בסעיף 7 לחוק לתיקון סדרי הדין האזרחי (המדינה כבעל דין), התשי"ח-1958 כי דיני ההוצאה לפועל לא יחולו על המדינה. מטעם זה, אין מקום להחיל גם הליכי בזיון בית משפט על המדינה.⁴

2. סעיף 6 לפקודת הבזיון מעניק את הסמכות לכוף "בקנס או במאסר" – סנקציות הנחשבות למעין פליליות.⁵ סנקציות מעין פליליות אינן מתאימות ביחס למדינה, וממילא אף לא ניתן להטיל על המדינה מאסר, וחוב המדינה בקנס, המשולם לאוצר המדינה, הוא נעדר טעם.⁶

³ הדיון בשאלה המשפטית האם ניתן לנקוט נגד המדינה הליך לפי פקודת בזיון בית משפט טרם מוצה בפסיקת בית המשפט העליון, והשאלה טרם הוכרעה על ידו. ראו למשל רע"א 2030/18 גרין נ' מנהל מקרקעי ישראל (נבו 26.3.2018); רע"א 4036/14 מסעודין נ' מנהל הרשות הממשלתית למים ולביוב (נבו 29.12.2014), והאסמכתאות הנוספות שם.

⁴ יצוין כי הפסיקה אכן השוותה, בהקשרים שונים, בין הליכי הוצאה לפועל ובין הליכי בזיון בית משפט. ראו למשל ע"פ 2351/95 "מובי" בירנבאום בע"מ נ' שמעוני (נבו 23.6.1997), בפסק דינו של השופט (כתוארו דאז) חשין.

⁵ הליך לפי סעיף 6 לפקודת הבזיון נחשב למצוי ב"תחום הדמיונים" שבין הליך אזרחי לבין הליך פלילי. ראו למשל רע"א 3888/04 שרבט נ' שרבט, בפסקה 8 (נבו 14.12.2004); ע"פ 517/06 מנור נ' KPMG Inc, בפסקה 12 (נבו 24.7.2007). על היות ההליך מעין פלילי והסנקציות המוטלות מכוחו מעין פליליות ראו למשל: ע"פ 10288/09 רכס פרויקטים חינוכיים בע"מ נ' קבלי, בפסקה 9 (נבו 17.5.2010); ע"פ 6981/13 יקבי ירושלים אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' אטיפוד השקעות בע"מ, בפסקה 14 (נבו 9.12.2013).

⁶ הקנס המוטל על בסיס סעיף 6 לפקודת הבזיון משתלם לקופת המדינה. ראו למשל עניין קבלי, לעיל ה"ש 5, והאסמכתאות הנוספות שם. לעניין הקושי לחייב את המדינה כבעל דין בתשלום קנס לאוצר המדינה – ראו גם ע"פ 7029/11 ועדת הזכאות לפי חוק יישום ההתנתקות נ' חגור תעשיות בע"מ, בפסקה 7 (נבו 8.11.2011).

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

3. לאלו מצטרפת העובדה שבפקודת בזיון בית משפט לא נקבע במפורש כי הפקודה חלה על המדינה. משכך, לפי סעיף 42 לפקודת הפרשנות, ולאור האמור לעיל, יש לפרש את פקודת הבזיון ככזו שלא חלה על המדינה.⁷

ד. תשומת הלב גם לנקודות הבאות:

1. במקרה שבו לאחר הגשת הבקשה כבר בוצע פסק הדין, ממילא גם מתייתרים הליכי בזיון בית משפט, שכן מטרת הליכי הבזיון אינה להעניש אלא לכופ – להביא לידי קיומו של הצו והוצאתו מהכוח אל הפועל.⁸
2. כאשר קיימת מחלוקת כנה ועניינית לגבי פרשנות פסק הדין, ממילא הליך הבזיון אינו ההליך המתאים, שכן "אין אוכפים מכוח פקודת הבזיון אלא צווים והחלטות שמובנם ברור ושאינם מאפשרים יותר מפירוש אחד".⁹
3. הליך הבזיון נחשב להליך אכיפה קיצוני, לנוכח ההשלכות האפשריות של הסנקציות הננקטות, ולכן נקבע כי הוא הליך שיוּר, שעשוי להינקט רק לאחר שהליכים אחרים נבחנו או מוצו, וכי מנגנון זה יופעל במשורה ובמקרים חריגים בלבד.¹⁰
4. במקרה של בקשת בזיון שהוגשה לערכאת ערעור, הרי ש"דרך המלך" המקובלת היא שבקשה לפי פקודת בזיון תוגש לערכאה הדיונית, ולא לערכאת הערעור, גם אם זו האחרונה שינתה מפסק הדין.¹¹

תגובת המדינה תכלול התייחסות לנושאים אלו, ככל שהם רלוונטים, והכל בהתאם לנסיבות העניין.

7. נוסח תשובת המדינה לבקשת הבזיון טעון אישור פרקליט מחוז או מנהל המחלקה הרלוונטית בפרקליטות המדינה, או פרקליט בכיר מטעמם.

8. אופן הטיפול במקרים המעוררים מורכבות או רגישות מיוחדת, יתואם עם המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים), אשר במידת הצורך יתאם הטיפול גם עם פרקליט המדינה וככל שנדרש גם עם היועץ המשפטי לממשלה.

⁷ על סעיף 42 לפקודת הפרשנות הושמעה ביקורת בפסיקת בית המשפט (ראו למשל ע"א 8558/01 **המועצה המקומית עילבון נ' מקורות חברת מים בע"מ**, בפסקה 5 (נבו 29.5.2003)). אולם בהינתן שסעיף 42 לפקודת הפרשנות עודו שריר וקיים, וגם אם לשיטת המצמצמים נימוק פרשני המסתמך על סעיף זה אין די בו כשהוא עומד לבדו כדי להצדיק את עמדת המדינה בעניין, הרי שבענייננו נימוק פרשני זה מצטרף לשורת נימוקים נוספים, ומשתלב במארג הכולל שהם מרכיבים.

⁸ ראו למשל ע"פ 519/82 **גרינברג נ' מדינת ישראל**, בפסקה 6 (נבו 24.8.1983).

⁹ עניין **שרבט**, לעיל ה"ש 5, בפסקה 12; עניין **גרין**, לעיל ה"ש 3, בפסקה 5.

¹⁰ ראו למשל עניין **שרבט**, לעיל ה"ש 5, בפסקה 8; רע"א 237/98 **אלימלך נ' אלימלך** (נבו 31.10.2016), בפסקה 7.

¹¹ ראו למשל ע"א 838/18 **אייל נ' אייל** (נבו 18.03.2020); עע"מ 2414/17 **קלדרון נ' משרד הבינוי והשיכון**, בפסקה 7 (נבו 19.3.2018), והאסמכתאות הנוספות שם. ראו גם ב"ש 743/85 **ספרון נ' ספרון** (נבו 30.7.1958) העומד על כך ש"אכן, לפי סעיף 6 לפקודה, גם ערכאה היושבת לערעור מוסמכת לכופ ציות להחלטותיה, כגון לצו שנתנה במהלך הדיון התלוי ועומד בפניה, אך שונה המצב, כאשר הדיון בערעור כבר תם ונשלם, שאז רואים את פסק הדין לצורך אכיפת הנאמר בו כמעשה ידיה של הערכאה הדיונית".

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

ד. בקשה מפורשת במסגרת הליכי ערעור לסעד אופרטיבי של השבת חיוב שבוצע

9. במקרה שבו חיוב כספי (ובכלל זה הוצאות) שהוטל בפסק דין על המדינה ובוצע על ידיה, בוטל בערעור – על בעל הדין שקיבל לידיו את התשלום, להשיבו למדינה. על פי ההלכה,¹² הזוכה בערעור (החייב המקורי), אינו רשאי לנקוט בהליכי הוצאה לפועל לצורך גביית הסכום ששולם על ידו, אם התשלום בוצע על ידו שלא באמצעות מערכת ההוצאה לפועל. הדרך הרגילה הפתוחה בפניו, אם נדרשת נקיטת הליך, היא להגיש תובענה חדשה לבית המשפט בעילה של עשיית עושר ולא במשפט.

10. חריג לכך הוא כשערכאת הערעור, בבטלה את פסק הדין שבוצע על ידי החייב שלא באמצעות מערכת ההוצאה לפועל, מורה על מתן סעד של השבה. בהקשר זה נפסק, כי לא בכל מקרה שבו ערכאת הערעור מבטלת סעד שנפסק בבית המשפט שלמטה, היא נדרשת, בהכרח, לתת הוראות בדבר השבת המצב לקדמותו, ועשויים גם להיות מקרים שבהם סוגיית ההשבה תעורר שאלות מורכבות, שלא ניתן להביא לפתרון בגדר הערעור. אולם, כאשר המערער עותר במפורש להוראה אופרטיבית שעניינה השבת המצב לקדמותו, ואין מחלוקת כי החיוב שבפסק הדין אכן בוצע, ואין ההשבה מעוררת שאלות סבוכות, ראוי כי ערכאת הערעור אכן תעניק סעד של השבה, כפועל יוצא מקבלת הערעור.¹³

11. לנוכח האמור, כאשר מוגש ערעור על ידי המדינה על חיוב כספי בפסק דין, ותשלום פסק הדין, מלואו או חלקו, בוצע על ידי המדינה – יש לכלול במסגרת הסעדים המתבקשים בערעור בקשה מפורשת למתן סעד אופרטיבי של השבת התשלום שבוצע (ככלל בתוספת הפרשי ריבית והצמדה בהתאם לחוק פסיקת ריבית והצמדה), במקרה שבו הערעור יתקבל. זאת במסגרת סמכותו של בית המשפט בערעור לפי תקנה 146 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, וכל עוד סעד ההשבה אינו מעורר סוגיות מורכבות שלא ניתן להביא לפתרון במסגרת הערעור.

12. אם התקבל ערעור המדינה ופסק הדין לא כלל סעד של השבה, יש לשקול הגשת בקשה לפסיקתא,¹⁴ או בקשת הבהרה או בקשה לתיקון טעות סופר, לפי סעיף 81 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984,¹⁵ על מנת ליתר את הצורך בהליך משפטי נוסף לשם גבייה, והכל בהתאם למכלול נסיבות העניין.

¹² ראו ע"א 4199/97 אוריאל נ' סמואל (נבו 10.3.1999).

¹³ רע"א 4148/05 מודים ייעוץ והכוונה בע"מ נ' בולוס (נבו 30.6.2005).

¹⁴ כפי שנפסק בע"א 7934/20 יפאורה תבורי בע"מ נ' בן שלוש יבוא ויצוא בע"מ (נבו 5.7.2021). בהקשר זה ראו גם פסיקתא שנתנה ברע"א 4049/19 המשביר 365 החזקות בע"מ נ' עיריית כרמיאל (נבו 21.3.2021).

¹⁵ ראו בהקשר זה ע"א 4490/06 ידיעות אחרונות בע"מ נ' אל כרמי (נבו 12.9.2010), שם התקבלה בקשה למתן הבהרה שמטרתה לאפשר גביית הסכום ששולם בלא הליך משפטי נוסף, באשר מדובר בהשמטה הניתנת לתיקון. ראו גם החלטת בית המשפט העליון בע"א 358/11 KRAFT FOODS GLOBAL BRANDS LLC נ' י. מרבה ישראל בע"מ (נבו 15.1.2012) שם הובהר פסק הדין שניתן בהליך ובית המשפט העליון הורה על השבת ההוצאות ששולמו בערכאה מטה. בדומה לכך, ברע"א 1248/19 החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע"מ נ' רונן גפניאל (נבו 30.10.2022), התקבלה בקשת השבה שהוגשה בתום ההליך לרשמת בית המשפט העליון, אשר הורתה על השבת סכום שכ"ט שנפסק לחובת המערער בערכאה קמא.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

בקשה כאמור תוגש בתיאום עם פרקליט המחוז, או מנהל המחלקה הרלוונטית בפרקליטות המדינה, לפי העניין, או פרקליט בכיר מטעמם.

2. פסק דין שניתן לטובת המדינה

א. כללי

13. ניתן פסק דין לטובת המדינה, אם במסגרת תביעה יזומה אם במסגרת ערעור, ישנה חשיבות רבה כי פסק הדין יבוצע בפועל, וזאת גם כחלק מקידום יעדי העל של הפרקליטות של שמירה על נכסי המדינה וזכויותיה.

ב. פעולת הפרקליטות עם קבלת פסק הדין

14. על מנת להבטיח את ביצועם של פסקי דין שניתנו לטובת המדינה, על הפרקליט שייצג בהליך לדיוח ליועץ המשפטי של המשרד הממשלתי הנוגע לעניין על דבר פסק הדין, ולהעביר לו עותק ממנו. הדיווח יעשה ככלל באופן מיידי.

אם מדובר בפסק דין המטיל חיוב כספי לטובת המדינה, ככלל העתק הדיווח ישלח גם לחשב המשרד הממשלתי הזכאי לתשלום.

15. במסגרת הדיווח יש להבהיר בהתאם לצורך את משמעות פסק הדין, לרבות משמעותו האופרטיבית.

אם עולה שאלה בדבר הפרשנות האופרטיבית של פסק הדין, יש להביא את התיק בפני פרקליט המחוז, או מנהל המחלקה הרלוונטית בפרקליטות המדינה, לפי העניין, או פרקליט בכיר מטעמם, אשר ינחה כיצד לפעול.

16. למען הסדר הטוב יצוין כי את פסקי הדין שניתנו לזכות הממשלתי ניתן לגבות בהוצאה לפועל באמצעות "מנהל הגבייה הממשלתי" שברשות האכיפה והגבייה.

17. אם נפסקו הוצאות לטובת המדינה במסגרת פסק הדין – יש לפעול בהתאם למותווה ב"נוהל גביית הוצאות שנפסקו לטובת המדינה בהליכים אזרחיים ומנהליים", שגובש במטרה להבטיח גביית הוצאות שנפסקו לטובת המדינה בהליכים אזרחיים ומנהליים. הנוהל מסדיר את טיפול הפרקליטות בעניין במטרה להביא במידת האפשר לתשלום החוב ללא צורך בהליכי גביה, כאשר אם פעולת הפרקליטות בהתאם לנוהל לא הביאה לידי תשלום ההוצאות על ידי החייב, כולו או חלקו, מועבר הטיפול בגביית ההוצאות למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות (להלן: "המרכז לגביית קנסות").¹⁶

יצוין כי לעתים הצד החייב בהוצאות פונה לפרקליטות בבקשה מחוץ לגדרי ההליך השיפוטי עצמו (למשל לאחר שניתן פסק דין חלוט) - לפריסה של תשלום ההוצאות,

¹⁶ ביחידות העובדות במערכת תנופ"ה – יש לפעול בהתאם לעקרונות הנוהל במותאם לעבודה המקובלת בהקשר זה במערכת תנופ"ה.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

לדחיית מועד תשלומן, לויתור על תוספת פיגורים ולעתים אף לויתור על ההוצאות, כולן או חלקן. יובהר כי הסמכות לאמור היא למרכז לגביית קנסות ואינה נתונה לפרקליטות. לאור זאת, אם מומצאת בקשה כאמור לפרקליטות, יש להפנות את הפונה להגיש את הבקשה ישירות למרכז לגביית קנסות, וזאת בלא שיהיה בהפניה משום הבעת עמדה לגביה. אם הפרקליט המטפל מוצא שיש בכך צורך, יוכל להעביר למרכז לגביית קנסות התייחסות לבקשה. האמור מתייחס כאמור לבקשה שמחוץ לגדרי ההליך השיפוטי.

ג. נקיטה בהליכי בזיון בית משפט ביוזמת המדינה

18. הנחיות ביחס לנקיטה בהליכי בזיון ביוזמת המדינה, אגב הליך אזרחי, קבועות בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה 6.1005 בדבר: "פקודת בזיון בית-המשפט – נקיטה בהליכים מטעם המדינה והוראות מעקב", לרבות קביעת בעלי הסמכות שאישורם נדרש לשם פתיחה בהליך בזיון בית משפט ביוזמת המדינה.

3. הוראות המשותפות לפסקי דין שניתנו לחובת המדינה ולטובת המדינה

א. דיווח פרקליטים על הערות בתי המשפט ועל ליקויים בסדרי מינהל

19. דיווח פרקליטים על הערות בית המשפט בעניין תיקוני חקיקה – הנחיות בעניין זה קבועות בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה 9.1103 "הערות בתי-המשפט לעניין תיקוני חקיקה". בהתאם להנחיית היועץ, במקרה שבית המשפט הביע דעתו, בפסק הדין או במהלך דיון, לגבי הצורך בתיקון חקיקה, הפרקליט יעדכן בכך את פרקליט המחוז, או מנהל המחלקה בפרקליטות המדינה, לפי העניין, והדברים יועברו, בצירוף הערות הפרקליטות, לגורם הרלוונטי בייעוץ וחקיקה.

20. דיווח פרקליטים על המלצות והערות כלליות של בית המשפט – במקרה שבו בפסק הדין נכללות המלצות, או הערות כלליות ביחס להתנהלות המופנות למשרד הממשלתי הרלוונטי, מעבר לקביעות האופרטיביות, הפרקליט יעמוד על הדברים במסגרת דיווחו על פסק הדין למשרד הממשלתי.

21. דיווח פרקליטים על ליקויים בסדרי מינהל – בנושא זה עוסקת הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 9.1101 בדבר: "דיווח פרקליטים על ליקויים בסדרי מינהל". כאמור בהנחיה, הניסיון מלמד כי פרקליטים המנהלים הליכים משפטיים מטעם המדינה, נוכחים לא אחת בקיומם של סדרי מינהל משובשים. ההנחיה עומדת על כך כי לנוכח לחץ העבודה והתיקים, בדרך כלל משנסתיים הליך המשפט על הפרקליט להפנות תשומת לבו לתיקים הרבים הנוספים המצפים לטיפולו, מבלי שתהיה לו מידת הזמן הנדרשת לחזור ולהתפנות לסיכום לקחים מן התיק שהטיפול בו נסתיים כבר, ואולם – יש חשיבות רבה לעשות את שניתן כדי לתת את הדעת גם ללקחים הנובעים מן המקרה, ולמשלוח הערות לגורמים שהפניה אליהם מתחייבת לאור תוצאות המשפט. הדברים בעניין זה יעשו על דעת פרקליט המחוז, או מנהל המחלקה הרלוונטית בפרקליטות המדינה, לפי העניין.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

ב. הוספת סכום בגובה רכיב מס ערך מוסף לסכום הוצאות שכר טרחת עורך דין

22. תקנה 153(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, העוסקת בפסיקת הוצאות קובעת כי: "בית המשפט יכלול בשכר טרחת עורך הדין, סכום השווה למס ערך מוסף מקום שבו הזוכה שילם או מחויב לשלם מס ערך מוסף לעורך דינו, זולת אם סבר כי הזוכה רשאי לנכות את מס התשומות בשכר טרחת עורך דינו, ובלבד שלא יפסוק סכום כאמור כרכיב נפרד" (ההדגשה הוספה).

23. על פי התקנה, ביחס לשכר טרחת עורך דין, בית המשפט רשאי לפסוק לטובת הצד הזוכה סכום אחד הכולל את מס ערך מוסף (להלן גם: "מע"מ") שעורך הדין של הצד הזוכה גלגל עליו, זולת אם סבר כי הצד הזוכה רשאי לנכות כמס תשומות את המע"מ כאמור.

24. הרעיון המצוי בבסיס התקנה הוא מתן החזר בסכום ריאלי בגין רכיב המע"מ החל בשל שכר טרחת עורך הדין במקרה שבו הזוכה שילם או שהוא מחויב בתשלום סכום זה. בהתאם לכך צריך להתווסף סכום המע"מ להוצאות בגין שכר טרחת עורך הדין רק במקרים בהם מדובר בזוכה שאינו זכאי לנכות כמס תשומות את סכום המע"מ ששילם – קרי, מדובר במי שאינו עוסק מורשה. זאת על מנת לזכות את הזוכה בסכום הריאלי בו נשא, ולא בסכום יתר או סכום חסר.

25. לנוכח האמור יש לפעול כדלקמן:

25.1. הוצאות שכר טרחת עורך דין לחובת המדינה:

א. אם בית המשפט פוסק סכום שכר טרחת עורך דין ומורה באופן מפורש להוסיף מע"מ לסכום שנפסק לחובת המדינה, או שהוא קובע כי הסכום כולל רכיב של מע"מ, או שברור על פני הפסק כי הסכום כולל רכיב של מע"מ¹⁷ – אזי במקרה שבו מדובר בזוכה הרשום כעוסק מורשה לפי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975, הזכאי לנכות כמס תשומות את סכום המע"מ שעורך דינו גלגל עליו, יש להגיש בקשה לבית המשפט לתיקון ההחלטה (ביטול רכיב המע"מ).

בקשה לתיקון כאמור טעונה תיאום עם הלשכה המשפטית של המשרד הממשלתי המחויב בתשלום. במידת הצורך תערך התייעצות עם המחלקה הפיסקלית בפרקליטות המדינה.

ב. בכל מקרה אחר יש לשלם את הסכום שנפסק.

25.2. הוצאות שכר טרחת עורך דין לטובת המדינה:

א. אין לבקש לכלול רכיב של מע"מ בסכום שכר הטרחה לטובת המדינה, וזאת למעט במקרה שבו המדינה מיוצגת על ידי עורך דין חיצוני שאז לנוכח היות המדינה מלכ"ר שלא מנכה כמס תשומות את סכום המע"מ שעורך הדין החיצוני מגלגל עליה, המדינה

¹⁷ למשל במקרה שבו בית המשפט מציין מפורשות שהוא פוסק לפי תעריף המינימום הקבוע בכללי לשכת עורכי הדין (התעריף המינימלי המומלץ), התש"ס-2000, וברור על פני הפסק כי הסכום שנקבע כולל בחובו גם רכיב של מע"מ.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

זכאית לרכיב המע"מ.

ב. אם בית המשפט פוסק לטובת המדינה סכום שכר טרחת עורך דין ומורה באופן מפורש כי יש להוסיף על הסכום שנפסק מע"מ, או שהוא קובע כי הסכום כולל רכיב של מע"מ, או שברור על פני הפסק כי הסכום כולל רכיב של מע"מ, והמדינה לא יוצגה באותו מקרה על ידי עורך דין חיצוני – יש להגיש לבית המשפט בקשה לתיקון החלטה (ביטול רכיב המע"מ).

בקשה לתיקון כאמור טעונה תיאום עם הלשכה המשפטית של משרד המשפטים (הזכאי לתשלום במקרה של ייצוג פרקליטות). במידת הצורך תערך התייעצות עם המחלקה הפיסקלית בפרקליטות המדינה.

ג. יוזכר כי בתיקי תביעות קטנות, ככלל אין לבקש לפסוק שכר טרחת עורך דין בכלל, אלא לכל היותר הוצאות משפט.

26. למען הסר ספק יוזכר עוד כי בפסיקת הוצאות משפט, אין לצרף או לכלול רכיב של מע"מ כלל. אם בית המשפט מורה באופן מפורש להוסיף מע"מ לסכום הוצאות המשפט שנפסק לחובת המדינה או לטובתה, או שהוא קובע כי סכום הוצאות המשפט כולל רכיב של מע"מ, יש להגיש בקשה לבית המשפט לתיקון ההחלטה (ביטול רכיב המע"מ).

בקשה לתיקון כאמור טעונה תיאום עם המשרד הממשלתי החייב בתשלום או הזכאי לתשלום, לפי העניין. במידת הצורך תערך התייעצות עם המחלקה הפיסקלית בפרקליטות המדינה.

4. שונות

27. האמור בהנחיה זו ביחס לפסק דין חל, בשינויים המחויבים, גם על החלטה אחרת של בית משפט.

28. בתיקים המטופלים בפיקוח היחידה לאכיפה אזורית או על ידיה, במקום אישור פרקליט מחוז, יידרש אישור מנהל היחידה לאכיפה אזורית.

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

מדינת ישראל
משרד המשפטים
פרקליטות מחוז _____ (אזורי)

תאריך:
מספרנו:
מספרכם:

אל:
חשב משרד _____ היועמ"ש למשרד _____

הנדון: הוראת ביצוע תשלום – ת"א _____

שם הזוכה :
בבית המשפט:
התובע :
הנתבע :

1. בהתאם לתקנות ההוצאה לפועל של פסקי דין נגד המדינה, התשל"ז-1976, הנכם מתבקשים לבצע את פסק הדין/החלטה של בית המשפט שניתנה ביום _____ בתיק שבנדון (רצ"ב פסק הדין/ההחלטה).
2. על פי פסק הדין/ ההחלטה חויבה המדינה לשלם לזוכה _____, ת"ז _____, סך של _____ ₪.
3. את התשלום יש להעביר לזוכה באמצעות ב"כ הזוכה/ הזוכה בעצמו _____ (מס' הטלפון שלו: _____) כתובת ב"כ הזוכה / הזוכה _____ עד ליום _____
- ככל שיש מס' חשבון בנק לביצוע התשלום:
4. אנא הורו על ביצועו של התשלום בהתאם לאמור בפסק הדין/ ההחלטה המצ"ב: " _____ " (ציטוט מתוך ההחלטה).
5. לכל בירור בעניין זה נא לפנות לעו"ד _____, אשר טיפל בתיק בטלפון ישיר שמספרו: _____

בתודה ובברכה,

פרקליט מחוז _____ (אזורי)

העתק:

הנחיות פרקליט המדינה	
הנחיה מס' 16.17 – פעולות הנוגעות לביצוע של פסק דין	
כ"ז בכסלו התשפ"ב, 1 דצמבר 2021	

הפרקליט המטפל _____

ב"כ הזוכה / הזוכה _____

מנהל מחלקת תשלומים _____

טל' החשב לבירורים בעניין ביצוע התשלום _____